

**ARBEIDER-
BEVEGELSEN
OG NORSK
MEDLEMSKAP I EEC**

av

Ottar Brox

DISTRIBUERT AV
**FOLKEBEVEGELSEN MOT NORSK
MEDLEMSKAP I FELLESMARKEDET**

PILESTREDET 8, POSTBOKS 515 SENTRUM OSLO 1
TIF. 33 20 12 POSTGIRO 20 86 69

Ottar Brox:

ARBEIDERBEVEGELSEN OG NORSK MEDLEMSKAP I EEC.

Diskusjonen om Fellesmarkedet har ofte "Norge" som utgangspunkt. Hvordan vil det gå med "Norge" i Fellesmarkedet? Mange generaliserer over de såkalte små lands erfaringer. Man har vært i Belgia og Luxemburg og hørt at alle er tilfreds med Fellesmarkedet, fordi de små land har vetorett og større innflytelse enn man skulle tru.

Det er liten grunn til at arbeiderbevegelsen skal engasjere seg i en diskusjon på slike premisser. Det en må ta som utgangspunkt, er ikke hvordan det går med Norge, men hvordan norsk medlemskap i Fellesmarkedet påvirker spillereglene i konfliktene mellom interessene i Norge, eller - om en vil - maktforholdene mellom samfunnsklassene i Norge. Eller for å si det mer direkte: Hvordan er norske arbeidsfolk tjent med at Norge går inn i Fellesmarkedet nå? Spørsmålet er altså hva slags nordmenn som vil vinne, og hva slags nordmenn som vil tape om Norge går inn som medlem av EEC.

Og her må vi avvise en diskusjon som tar utgangspunkt i bransjer en diskusjon som analyserer Fellesmarkedet etter hvorvidt det er gunstig eller ugunstig for f.eks. aluminiumsindustrien, ferrosilisiumindustrien, eller for den saks skyld, - jordbruket. For arbeiderbevegelsen kan bransjene aldri bli noe mål i seg sjøl. Eller for å si det slik: Bransjeinteressene må underordnes arbeidsfolks klasseinteresser. Her skjer diskusjonen svært ofte på ureelle premisser, f.eks. diskuteres aluminiumsarbeidernes interesser som identiske med aluminiumsindustriens interesser. D.v.s. jo bedre priser, eller jo mindre toll for aluminium, jo større utbytte får de som er ansatt i industrien av sitt arbeide. Det samme gjør seg i høy grad gjeldende også på andre felter. Det agiteres f.eks. for at skogeierne skal gå inn for norsk medlemskap, fordi dette kan bety bedre priser for norsk papir, som får mindre tollbelastning i EEC. Men det er helt andre ting enn aluminiumsprisene på eksportmarkedet som bestemmer aluminiumsarbeidernes utbytte av sitt arbeid. Og det er helt andre ting enn prisen på papir på eksportmarkedet som bestemmer skogsbonders utbytte av sitt areal og sin arbeidskraft. For å begrunne dette, skal jeg ta utgangspunkt i to begreper, som jeg oppfatter som sentrale når vi diskuterer arbeiderklassens interesser. Det ene begrepet er lokalsamfunn og det andre er arbeidmarked.

For å ta lokalsamfunnet først: Det har tidligere vært vanlig å diskutere folks levevilkår innenfor rammen av bransjer. Nå er dette i ferd med å endre seg. Det som er interessant, er ikke lenger spørsmål som: Hvordan er forholdene for arbeidsfolk i jern og metall, treindustri og tekstil? Det som mer og mer er begynt å interessere er: Hvordan er det å arbeide og leve i Dale, i Kjerringøy, i Skjomen, eller - for den saks skyld - på Veitvedt og i Laksevåg? Hva slags lokal sammenheng en lever i er etter hvert blitt viktigere enn hva slags bransje en finner sine inntekter i.

Når folk etter hvert er blitt opptatt av lokalsamfunnsproblemer, henger det vel nettopp sammen med at lokalsamfunn i Norge i dag befinner seg i en utsatt situasjon. Særlig folk som er opptatt av sosiale problemer, som det heter, eldreomsorg, ungdomsproblemer o.s.v., er begynt å bli klar over hvor mange av disse

vanskelig løsbare problemene, som skyldes at lokalsamfunn faller fra hverandre, slik at vi f.eks. får enkelte bygder med bare gamle, og enkelte boligområder med bare unge familier.

Arbeiderbevegelsen har vært sent ute når det gjelder å ta opp disse problemene, til tross for slike slagord som "nærdemokrati" og "demokrati i hverdagen". Men jeg skal prøve å vise at det er mange spesielle grunner for arbeiderbevegelsen å interessere seg for lokalsamfunnets vedlikeholdsproblem - det problem som slagordmessig dukker opp i overskrifter som distriktspolitikk, regionale problemer, avfolking, primærnæringer, osv.

Kampen mot norsk medlemskap i Fellesmarkedet har skapt nye politiske konstellasjoner. "Beinharde kommunister og storbonder omfavner hverandre", som Håkon Lie sier. Men etter min mening er det ikke bare i dette korte taktiske perspektiv at norske lønnsarbeidere og sjølsysselsatte bygdefolk har felles interesser. Også ut fra en langsiktig politisk vurdering er det all grunn for arbeiderbevegelsen til å vedlikeholde og utbygge dette koalisjonsforholdet. "Distriktsproblemene" dreier seg i første rekke om bygdefolk som lever av sitt eget arbeid i like stor utstrekning som fagorganiserte arbeidere. Produktprisene er ofte bygdefolks arbeidslønn, og det er i denne sammenheng at vilkårene for primærnæringene i Norge må sees. Det er ikke bare et spørsmål om hva slags innflytelse jordbruksprisene har på konsumentens utgiftsbudsjett.

I mange sammenhenger er imidlertid primærnæringene tillagt overdrevet betydning når det gjelder lokalsamfunnets vedlikehold. For svært mange bygdefolk er det andre næringer som betyr mer enn jordbruket når det gjelder deres husholdsbudsjett. Men samtidig er det klart at det er vanskelig å tenke seg norske, spredte lokalsamfunn opprettholdt, dersom det ikke blir mulig for bygdefolk å beholde inntektsgrunnlaget i jordbruket. Med andre ord: Større problemer for de som driver jordbruk i Norge er nødt til å føre med seg større vanskeligheter med å opprettholde norske lokalsamfunn. Det samme gjelder i svært høy grad fiske, som vel på lengre sikt neppe kan overleve på annen måte enn som et storkapitalistisk organisert fiske av Findus-typen, uten at jeg ved denne anledning skal gå inn på dette i detalj. Dette betyr at fisket kommer til å bli dominert av både norsk og fremmed storkapital, og kanskje også avhengig av fremmed arbeidskraft, der det knapt nok blir plass for det tradisjonelle norske fiske, der fiskeren er sin egen herre, og som en vel vanskelig kan tenke seg norsk kystbosetting uten. Derfor er det i alle fall vedlikehold av bygdenæringene i høy grad en forutsetning for vedlikehold av lokalsamfunnet. Men naturligvis er det ikke bare primærnæringene som betyr noe i denne sammenhengen. Som vi vet er store deler av Bygde-Norge kanskje like avhengig av service- og småindustri av forskjellig art som av primærnæringene. Denne virksomheten er jo ofte det vi kaller småkapitalistisk organisert, altså organisert på den måten at den ene av naboene er såkalt kapitalist, mens hans brødre, svogre og tremenninger jobber for ham.

Dette er jo også i høy grad en del av det norske arbeidslivs hverdag. Og det er klart at både småindustrien og primærnæringene, som av mange drives i kombinasjon, og som sammen utgjør det økonomiske grunnlaget for veldig mange norske lokalsamfunn, blir sterkt utsatt om vi kommer inn i Fellesmarkedet. Yrkeskombinasjonene er f.eks. ikke tiltrodd særlig levedyktighet under de nye spillereglene, som gir alle fordelene til de sterkeste og best organiserte enhetene. Det vil da systematisk si de enhetene som konkurrerer med det småtatteriet som norske bygdefolk i dag lever av.

Det meste av dette vet norske bygdefolk, og de handler politisk i samsvar med det. Vi vet at de som har forsøkt å verve medlemmer i Folkebevegelsen i bygdene, har hatt svært lett for å få gehør. Men hva slags betydning har det jeg hittil har snakket om for norske lønnsarbeidere? Som vi har

hørt, gjør Høydahl og Håkon Lie de norske bygdenæringene til et spørsmål om hvorvidt gutta på Hamjern og på Aker skal fortsette å betale for et ineffektivt jordbruk. Dette er en farlig besnærende argumentasjon, som naturligvis virker til å sette den ene sorten arbeidsfolk, de som i en viss utstrekning eier sine redskaper, opp mot den andre sorten arbeidsfolk, de som selger sin arbeidskraft.

For å forenkle et komplisert forhold, kan en si at om vi kommer i Fellesmarkedet, vil bondene få mindre for varene sine, samtidig som husmora må betale mer i butikken. Det kunne jo bety at vi dermed sparer den subsidie-milliarden som vi nå betaler over statsbudsjettet. Men så enkelt er det ikke. Subsidiene, eller inntektsoverføringene til jordbruket blir i hvertfall ikke mindre i Fellesmarkedet. De blir stort sett av samme størrelsesorden, men pengene vil da ikke bli brukt til å øke inntektene for bondene, eller til å redusere prisene for husmora. De vil bli brukt til struktur-rasjonalisering, d.v.s. de vil bli brukt til å forfølge jordbrukspolitiske mål som stort sett går ut på å få slått sammen og lagt ned bruk. Det er med andre ord ingen ting som tyder på at det norske jordbruk i og for seg blir billigere å drive i Fellesmarkedet, bare det at pengene vil bli brukt direkte til nedlegging av bygdesamfunnet, på den måten at det blir mange færre jobber i jordbruket, - mange færre "steder å være" for nordmenn.

Det finnes ingen ting som tyder på at Fellesmarkedet vil gi oss billigere jordbruksvarer. Man kan når som helst sitere verdensmarkedets priser, og finne ut at smøret koster så og så mye mindre på verdensmarkedet. Men en skal da være klar over at verdensmarkedets priser i dag er bestemt av at alle land har store overskuddskvanta som de gjerne vil dumpe. Vanligvis er slike priser langt lavere enn produksjonskostnadene, på samme måten som de prisene som reisebyråene tar for de siste plassene for å få fylt opp fellesreiser, priser som ofte ligger langt under de gjennomsnittlige kostnadene ved billettene. "Konsumentvennlige" regnestykker som på grunnlag av slike dumpingpriser viser hvor mye konsumentene må betale for å holde liv i et "ulønnsomt jordbruk", er altså grovt usaklige.

Som vi vet er det andre forhold med bygdefolks levevilkår som har langt større interesse når det gjelder arbeiderklassens interesse i Fellesmarkedssaken, og det er arbeidsmarkedskonsekvensene av at grunnlaget for bygdesamfunnets økonomi går i stykker. Jeg skal bruke noen enkle eksempler for å vise at det ikke bare er bygdefolk som har interesse av at mulighetene for jordbruk, fiske, andre bygdenæringer og alle mulige former for yrkeskombinasjon lar seg vedlikeholde.

De fleste av oss vet at om en småbruker ikke er i stand til å tjene nok i heimbygda til å underholde familien, så vil han i mange tilfeller melde seg på det urbane arbeidsmarked. Han vil stille seg i jobbko, og kanskje også i boligko i byen. Ofte er det ikke særlig imponerende beløp han syns at han trenger for at det skal lønne seg bedre å fortsette å leve og arbeide i heimbygda, i forhold til det han må tjene om han skal bo og arbeide i byen. En småbruker som tjener 10 000 kroner, han synes han taper økonomisk, om han må reise til byen for å få seg en jobb til kr. 25.000.-, flytte inn i et nytt hus, og betale 400-500 kroner i måneden pluss innskudd. Med andre ord, om en er i stand til å opprettholde medlemskap i lokalsamfunnet, så oppgir en ikke dette for en jobb av den sorten som ufaglærte folk, som småbrukere vanligvis er, faktisk kan få på det urbane arbeidsmarkedet. - I Sverige viser det seg at samfunnet må bruke beløp på omkring 200 000 for å få folk til å flytte, men dessuten må en først ta fra dem alle muligheter til å tjene såpass som 10 000 kroner i året.

Det er ikke vanskelig å se hva dette betyr arbeidsmarkedsmessig. Alle forstår at den lønna og de arbeidsvilkår som arbeiderne er i stand til å få ut av industrien, er avhengig av forholdet mellom tilbud og etterspørsel

på arbeidskraft. Næringslivets folk protesterer ofte på dette. De sier at det er industriens inntjeningssevne som bestemmer hvor store lønninger de har råd til å betale. Men alle som har solgt sin arbeidskraft, vet godt at om det er knapt med arbeidsfolk, er det klart at en står sterkt når det skal forhandles. Hvis det er overskudd på folk som vil ha jobber, hvis det står ti mann utenfor som vil ha jobben for hver som slutter, så er det jo arbeidskjøperne som bestemmer prisene og vilkårene for øvrig. Hvis derimot industrien må fri til folk for å få dem, så står han sterkt, han som skal selge sin arbeidskraft.

Det er i denne sammenheng arbeiderklassen må vurdere både jordbrukspolitikken, fiskeripolitikken og andre politiske forhold som bestemmer bygdefolks muligheter til å fortsette å leve i sine lokalsamfunn. Jeg vil faktisk sette fram den påstand at det i svært høy grad er mulighetene til å vedlikeholde arbeidsplassen utenfor sentrene, som bestemmer kvaliteten på arbeidsplasser og livsvilkår forøvrig i byene og industrisentrene. Her synes jeg at Kiruna er det beste eksemplet. For 15-20 år siden hadde (ifølge oppgaver i svenske aviser) gruvearbeiderne i Kiruna et lønnsnivå som lå på 157% i forhold til det vanlige lønnsnivå i svensk industri. Det var hardt arbeid under vanskelige forhold. For å få folk til å gjøre slikt arbeid, måtte altså LKAB tilby såpass lønn. Hva var det som lå bak den utviklinga som førte til at i desember 1969 var lønnsnivået i Kiruna gått ned til 110? Det var bare nødvendig å by folk som skulle gjøre dette tunge og helsefarlige arbeidet 110 kroner i forhold til det vanlige lønnsnivået i svensk industri på 100. Dette representerer en enorm tilbakegang i forhold til situasjonen omkring 1950. Og i tillegg må vi huske på at sjolve arbeidsvilkårene i gruva var blitt mye hardere og slet mer på folk. Bak denne undertrykkelsen ligger en utvikling som har ført med seg at alternativene i indre Norrbotten til det å jobbe for LKAB, er blitt systematisk eliminert. For 20 år siden gikk det an å leve i indre Norrland uten å være sysselsatt av storkapitalen. Svært mange hadde noen dyr og jobbet i skogen halve året. De hadde ingen imponerende levestandard, men i alle tilfelle hadde de dette alternativet til å jobbe for LKAB. Men selv disse fattigslige mulighetene er systematisk utradert i løpet av en 10-15 års periode. Jordbruket er nedlagt, ofte fordi melkerutene er nedlagt. Skogen er kontrollert av staten og storkapitalen, og bygdefolk kunne ikke lenger regne med å få arbeid der. Skogen utnyttet nå først og fremst av traktorer og spesialiserte, mobile gjenger. Lokalbefolkningen har i det hele tatt liten kontroll over det som foregår med deres livsvilkår. Mulighetene for å eksistere utenom Kiruna i Norrbotten, ble altså systematisk ødelagt. Dette betydde ganske enkelt at bedriften kunne presse mer ut av folk, og lønnsnivået for dette ekstremt slitssomme, og vel også ofte utrivelige arbeidet, la seg mer og mer på nivå med det gjennomsnittlige nivå i Sverige. Med andre ord: Som en følge av at den svenske arbeiderbevegelsen helt enkelt hadde droppet sitt ansvar for vedlikehold av lokalsamfunn i Norrbotten, var det mulig å presse stadig mer ut av folk for stadig relativt mindre betaling. Det er denne utviklingen som førte fram til situasjonen i desember 1969, da undertrykkelsen slo ut i ulovlig streik.

Jeg vil ikke nøle med å si at fagbevegelsen i slike sammenhenger spiller en tvetydig rolle. Men dette er ikke noe angrep på fagbevegelsen i og for seg. Fagbevegelsen er organisert for å få opp lønninger og bedre arbeidsvilkår innenfor avgrensede bransjer, og dette er naturligvis bra for de som jobber der. Men om dette skjer i et politisk vakuum, har dette arbeidet, sett i et arbeiderklasse-perspektiv, lett for å undergraves. Om ikke det skjer en opptrapping over en bred front når det gjelder arbeiderklassens vilkår, går resultatet litt tapt. Med andre ord - om fagbevegelsen klarer å få opp lønningene i f.eks. jernindustrien, mens det samtidig skjer en ødeleggelse av folks mulighet til å eksistere utenfor denne industrien, er det lett å forstå at forbedringene kan undergraves i og med at det da blir større konkurranse om jobbene i denne "heldige" industrien, noe som igjen kan bety et press på lønnsnivået også

her. Fagbevegelsens virksomhet med å få opp lønningene og forbedre vilkårene for de enkelte fag, må drives parallelt med et alminnelig bredt arbeid for å utvikle muligheter for arbeidsfolk utenfor dette faget, også for småbrukere og andre sjølsysselsette bygdefolk.

Alle veit at den amerikanske arbeiderklassen står svakt. Likevel har det vært LO-folk fra Norge og snakket med fagforeningsfolk i Amerika, og de kommer tilbake og forteller at amerikanerne har en sterk fagbevegelse, eller i alle fall sterke fagforbund. Hvordan kan en ha en sterk fagbevegelse samtidig som en har en svak arbeiderklasse? Jo, om du er stålarbeider - står på et stålverk og tjener 6\$ i timen, og du mister denne jobben, ja, da detter du ned til f.eks. 1,50\$ i service-industrien. Dette betyr at du detter ned fra middelklassen til "lumpen-proletariatet" som Marx kaller det. Du går fra en enebolig i forstedene til slummen. Dette betyr naturligvis at folk er kolossalt avhengig av at fagbevegelsen klarer å "beskytte" jobbene deres, som det heter. Dette har ikke på langt nær vært så nødvendig i Norge. Her har det stort sett til det siste vært slik at om en fikk sparken på f.eks. Jernverket, kunne en gå over gata og ta arbeid på et bilverksted og tjene omtrent det samme. Eller, for den saks skyld, en kunne reise heim til Korgen og skaffe seg en tilsvarende levestandard basert på småbruk, periodevis anleggsarbeid, og kanskje også båtbygging. Med andre ord: I Norge har vi hatt små lønnsforskjeller og vedlikeholdte muligheter for sjølsysselsetting, og dermed, etter min oppfatning, en sterk arbeiderklasse. Vi har hatt basis for solidaritet fordi vi har hatt små lønnsforskjeller mellom de forskjellige kategoriene av arbeidsfolk. En sterk arbeiderklasse kan en bare få dersom en er i stand til å holde og heve nivået på alle fronter, altså beholde mulighetene for at arbeiderklassen skal kunne vedlikeholde og utbygge sin maktposisjon. Dette betyr, når det gjelder den aktuelle norske situasjon, at en må beholde og utvikle mulighetene for at folk skal kunne leve også utenfor de industribransjene som synes å gå sterkest inn for norsk medlemskap i Fellesmarkedet.

Det at lokalsamfunnet går i oppløsning, kalles av LO-økonomene og andre sosialdemokratiske ideologer for mobilitet, og det må vi ha, fordi mobil arbeidskraft gjør det lettere å tilpasse og "styre" økonomien. Men husk at mobilitet betyr at folk skal kunne flyttes hit og dit etter som det passer økonomene og storindustrien. Det betyr aldri at bedriftene, at produksjonsutstyret skal kunne flyttes på måter som gjør det lettere å vedlikeholde lokalsamfunnet og dermed arbeiderklassens makt. Større mobilitet, i sosialdemokratisk språkbruk, betyr ganske enkelt en svakere arbeiderbevegelse. Det at man kan skalte og valte med arbeidskraften, slik at man f.eks. kan forhindre lønnsglidning i et område, at man lett kan overføre folk dit, det gjør det lettere å planlegge ut fra sosialdemokratiske målsetninger, men det har som nødvendig konsekvens at samtidig som planleggerne blir sterkere, blir arbeiderklassen svakere.

Hvorfor går toppledelsen i LO inn for en politikk som er nødt til å føre til en svakere arbeiderklasse? Det er ikke til å komme forbi at arbeidere som står svakt på arbeidsmarkedet, har mer bruk for sterke fagforeninger enn arbeidere har i en situasjon der en kan velge fritt mellom å ta arbeid i forskjellige fag og i forskjellige bedrifter. For å si det på en annen måte: Om arbeiderklassen er sterk på grunn av arbeidsmarkedet, blir det mindre etterspørsel etter LO's tjenester, enn om vi har et arbeidsmarked av britisk eller amerikansk type. Dette viser hvor vanskelig og tvetydig politikk er: På den ene siden er det klart at fagbevegelsen har spilt en svært viktig rolle i arbeiderklassens kamp for bedre vilkår. På den annen side er det jo litt betenkelig at fagbevegelsen som organisasjon er avhengig av at arbeiderklassens motstandere er sterke. (En kan med andre ord ikke vente at fagbevegelsen skal delta særlig aktivt i kampen for å "avskaffe kapitalismen").

Men stort sett er det vel ingen tvil om at fagbevegelsen til nå har

fungert progressivt i Norge, men dens utfoldelse har foregått innenfor en politisk ramme, som den ikke har villet ta ansvar for å være med å vedlikeholde. Denne rammen er bl.a. bestemt av at mulighetene for sjølsysselsetting har vært forholdsvis gode i Norge, altså noe som innebærer at bygdefolk og andre sjølsysselsette har vært i stand til å beskytte sine livsvilkår. EEC-saken viser klart at LO-ledelsen ikke betenker seg på å sette disse forutsetningene for arbeiderklassens makt på spill.

Fremmedarbeiderproblemet har klar sammenheng med lokalsamfunnets vedlikehold og utviklingen på arbeidsmarkedet. Vi har sett hva det betyr for arbeiderklassens strategiske posisjon om lokalsamfunnet går i oppløsning, slik at folk må reise til sentrene for å skaffe seg jobber. Men det er klart at om arbeidskjøperne får andre lettvinne måter å skaffe seg arbeidskraft på, så svekker også det arbeiderklassen. Et alternativ til å innføre nordlendinger til industrien i Sør-Norge, er å importere folk fra andre underutviklede områder, særlig i Sør-Europa. Diskusjonen om fremmedarbeiderne har delvis vært ført på svært så ureelle premisser. Vi som har pekt på arbeidsmarkedskonsekvensene av slik import får svært lett etiketten "rasister". Etter min oppfatning ville fremmedarbeiderimport være helt i orden, om det var arbeiderklassen som kontrollerte forholdet mellom tilbud og etterspørsel på arbeidsmarkedet. Det er det ikke, og derfor er arbeiderklassen nødt til å beskytte seg mot alle tiltak som svekker arbeidernes strategiske posisjon. Det er demagogisk å gjøre dette til et spørsmål om internasjonal solidaritet. Det svekker jo ikke kapitalistene, altså arbeiderklassens motparter, at de får anledning til å flytte folk hit og dit over Europa-kartet.

At fremmedarbeidere er et velegnet middel til å svekke arbeiderklassens strategiske posisjon, kan det vel ikke være tvil om. Og i begrunnelsen for Fellesmarkedet er nettopp dette "å fjerne skrankene for mobilitet av arbeidskraft" mellom de enkelte områder i Europa, nettopp ett av punktene. Om vi går inn i Fellesmarkedet minsker vi mulighetene for at de som rammes av fremmedarbeiderimport, skal kunne forhindre dette. Roma-traktaten gir altså arbeidskjøperne fordeler i form av endrede regler for kampen om produksjonsresultatet.

I Sverige har fremmedarbeiderimport lenge vært anvendt som ledd i arbeidsmarkedspolitikken. Hva slags betydning dette har hatt, kan vi få greie på ved å sammenligne et svensk og et norsk skipsverft. Både Kockums Verft i Malmö og BMV i Bergen har hatt problemer med å sikre seg stabil arbeidskraft. Men de har valgt svært forskjellige strategier for å oppnå en mer stabil situasjon. Kockum gjorde det på den måten at etter hvert som Malmö-folk forsvant fra arbeidsplassen, eller unnlot å ta arbeid der, så ble det fylt på med stadig større prosent av importerte folk. Arbeidet ble drevet med mindre og mindre deltagelse av den stedlige industribefolkning, og med et stadig større innslag av fremmedarbeidere. Det er klart at dette reflekterer det forhold at attraktiviteten ved jobbene hos Kockum stadig gikk ned. Dette kommer godt fram i en bok om Kockum, som er gitt ut av Prisma i Sverige. Det er lett å se at om ikke Kockum hadde hatt den muligheten til å fylle på med fremmedarbeidere, så måtte de ha tilpasset seg til det lokale arbeidsmarkedet: For å få folk, ville bedriftene ha vært nødt til å forbedre lønningene eller trivselen på arbeidsplassen, slik at bedriften fortsatt skulle kunne konkurrere med andre sysselsettingsmuligheter i Malmö. Det var denne situasjonen BMV i Bergen sto overfor. BMV har ikke hatt Kockums muligheter til å løse sitt arbeidskraftsproblem ved import, noe de vil få om vi blir med i EEC. Dette er ikke noe argument for "Klassesamarbeidstanken", men det er vel ingen tvil om at fastlønnssystemet, produktivitetsavtalene og de øvrige nye ordninger på BMV i Bergen har vært til fordel for de som er ansatt der. I alle fall har BMV vært i stand til å konkurrere med øvrige arbeidskjøpere i Bergen om arbeidskraft på denne måten, og det må vel reflektere

det forhold at BMV har vært nødt til å øke trivselen og forbedre også andre forhold på arbeidsplassen for å sikre seg arbeidskraft. Norsk medlemskap i Fellesmarkedet vil bety at også norske bedrifter får anledning til å løse sine problemer på den for bedriftsledelsen mest lettvinte måten, slik det gjøres både i Fellesmarkedet og i Sverige.

Hva slags lokalsamfunnsmessige konsekvenser har så dette? Jo, dersom vi er i stand til å vedlikeholde og forsterke mangelen på arbeidskraft i de ekspansive sentra i Norge, motiveres industrien i stadig sterkere grad til å legge produksjonsenhetene til steder i Norge der det finnes arbeidskraft, men dårlig med arbeidsplasser. Fremmedarbeiderimport til ekspansive sentra i Norge vil hindre at industrien motiveres til å søke ut, og forsterke problemene ved å vedlikeholde lokalsamfunnet.

Dessuten er det ikke vanskelig å forstå at fremmedarbeiderimport vedlikeholder og forsterker lågtlønnsproblemet. Et godt eksempel er her restaurantbransjen. Dersom restaurantnæringen har muligheter for å løse sine arbeidskraftsproblemer med import, bortfaller nødvendigheten av å øke attraktiviteten ved jobbene i næringen, og lågtlønnsgruppene vedlikeholdes. Samtidig som det er full enighet om at det er viktig å eliminere lågtlønnsproblemet, ser det ut for at både planleggerne og LO går inn for en arbeidsmarkedspolitikk, som vi nødvendigvis får gjennom medlemskap i EEC, som i høy grad må føre til at vi vedlikeholder lågtlønnsproblemene og sannsynligvis også skaffer oss nye. Det er heller ikke vanskelig å se at dette spørsmålet har betydning for de eldre arbeidstakeres problemer med å skaffe seg jobber. Det er helt klart at dersom arbeidskjøperne har vanskelig for å skaffe arbeidskraft, er de sterkere motivert til å ansette eldre, enn om de kan skaffe seg ung, frisk, effektiv arbeidskraft utenfra, enten disse tas fra Lofoten eller de tas fra Italia eller Jugoslavia.

Den norske arbeiderklassen, på samme måten som arbeiderklassen i Italia og Jugoslavia, har all interesse av at arbeidskjøperne og teknokratiet nektes den mulighet å bruke offentlige midler til å flytte folk fra det ene landet til det andre i Europa. Jugoslaviske samfunnsforskere mener f.eks. at dreneringen av ungdom ut av områder i Jugoslavia i høy grad har medvirket til at det ikke har vært nødvendig for myndighetene å lage utviklingsplaner og sette i gang prosjekter i disse områder. Det er med andre ord ikke bare norske lokalsamfunn denne masseflyttinga av folk går ut over. Den går i høy grad også ut over mulighetene for at de regionale problemene i Ser-Europa skal kunne løses.

Fra andre land vet vi også at folks holdninger til utlendinger, til folk med fremmed språk og kultur har lett for å utvikle seg på en veldig uheldig måte når fremmedarbeidere brukes til å svekke arbeidernes posisjon på arbeidsmarkedet.

Jeg har forsøkt å trekke fram noen mulige konsekvenser for arbeiderklassen av at Norge eventuelt går inn i EEC. Det som er lettest å innse, er at svært mange norske lokalsamfunn blir ennå vanskeligere å vedlikeholde etter at Norge er blitt medlem, spesielt fordi mulighetene for primærnæringene, den spredte småindustrien og yrkeskombinasjonene blir vanskelig å opprettholde. Dette, sammen med de frie kapitalbevegelser, vil ha drastiske konsekvenser for arbeidsmarkedet. På den måten vil også de som lever av å selge sin arbeidskraft, rammes. I den utstrekning norsk medlemskap i Fellesmarkedet også vil øke arbeidskjøpernes muligheter for å manipulere arbeidsmarkedet ved hjelp av fremmed arbeidskraft, er også det i høy grad et argument for at arbeiderbevegelsen må avvise planene om å føre vårt land inn i de europeiske kapitalistenes og teknokratenes fellesskap.